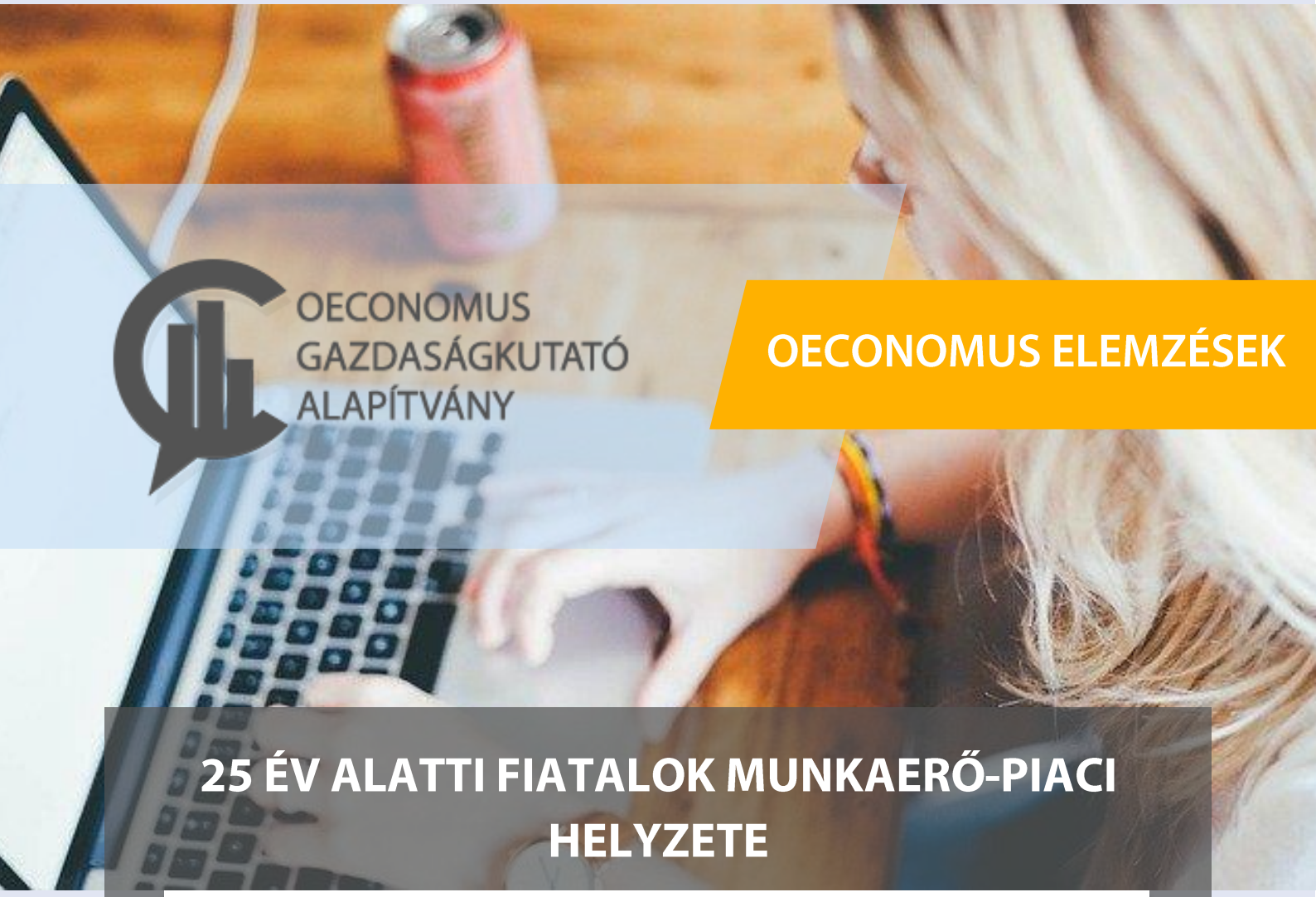

OECONOMUS GAZDASÁGKUTATÓ ALAPÍTVÁNY

OECONOMUS ELEMZÉSEK

25 ÉV ALATTI FIATALOK MUNKAERŐ-PIACI HELYZETE

A 25 év alatti fiatalok törékeny munkaerő-piaci helyzetére a 2008-as válság hívta fel a figyelmet. A koronavírus-járvány elhúzódása ismét kedvezőtlenül hathat foglalkoztatási helyzetükre. Fontos tényező az is, hogy Európa szerte jelentős eltérések mutatkoznak a fiatalok munkavilágába való belépésében, országonként, korszakonként is láthatunk különbségeket, de az oktatási rendszer szintén kihat a pályakezdésre. A fiataloknak azokban az országokban van a legjobb esélye a gördülékeny munkaerő-piaci beilleszkedésre, ahol már tanulmányaik alatt gyakorlati lehetőségekhez vagy munkatapasztalathoz jutnak. Hazánkban elsősorban az állami ösztönzi a fiatalok szakmai gyakorlatszerzését. Az adatok azt mutatják, hogy Magyarországon a 2008-as válság és a 2020-as krízis között jelentősen javult a fiatalok munkaerő-piaci helyzete. A jelenlegi krízis során fontosak az olyan gazdaságösztönző intézkedések, mint a 25 év alatti fiatal munkavállalók számára 2022-től biztosított adókedvezmény.

2021. ÁPRILIS

OECONOMUS
GAZDASÁGKUTATÓ
ALAPÍTVÁNY

25 ÉV ALATTI FIATALOK MUNKAERŐ-PIACI HELYZETE

Németh Viktória

A 25 év alatti munkavállalók munka-erőpiaci szempontból sajátos csoport. Általánosságban e korosztályban történik meg a munka-erőpiaci szocializáció, vagyis a munka világával való megismerkedés és az oda történő beilleszkedés. E csoport foglalkoztatási helyzete törékeny, a szezonalitásnak[1] és a válságoknak[2] is ki van téve. Ugyanakkor a 25 év alattiak munkaerő-piaci helyzete jelentős eltéréseket mutat: országonként és az egyes időszakokban, emellett a felsőoktatásban töltött idővel is összefügg.

Jelen elemzés bemutatja a fiatalok munkaerő-piaci helyzetének országonkénti eltérését, az elmúlt évtizedek alatti változását, valamint az iskolarendszerrel való összefüggéseit. A második szakasz a magyar fiatalok munka világában történő részvételét vizsgálja az elmúlt évtizedekben.

A munkaerő-piac három szegmensre osztható: foglalkoztatott, munkanélküli (dolgozni szándékozók, de átmenetileg munkával nem rendelkezők) és az inaktívak, (akik nincsenek a munkavállalók között). Így van ez az egyes korosztályok, ezen belül a fiatalok esetében is. A 25 év alattiaknál a munkanélküliség egyrészt volatilis (függ a szezonoktól, mint a tanítási szünetek), másrészt sokan tanulmányaik mellett dolgoznak[3]. Eközben a munkanélküliségi adatok nehezebben használhatóak, érvényességük csak időszakos, (függ olyan tényezőktől, mint a munkába állás várható időtartama, az előző munkahely elvesztésének időpontja). Ugyanakkor ez az indikátor alkalmas arra, hogy bizonyos válságokat vagy társadalmi problémákat jelezzen, mint a 2008 utáni krízis hatásai. A foglalkoztatási ráta jobban megmutatja, hogy a fiatalok ténylegesen milyen arányban vesznek részt a munkaerőpiacon. Így jelen elemzés elsősorban a foglalkoztatási arányokra koncentrál.

Eltérések a fiatalok munkaerő-piaci helyzetében

A következő szakasz az országonkénti és időszakonkénti eltéréseket mutatja be, valamint a fiatalok oktatásban való részvételével kapcsolatos összefüggéseket.

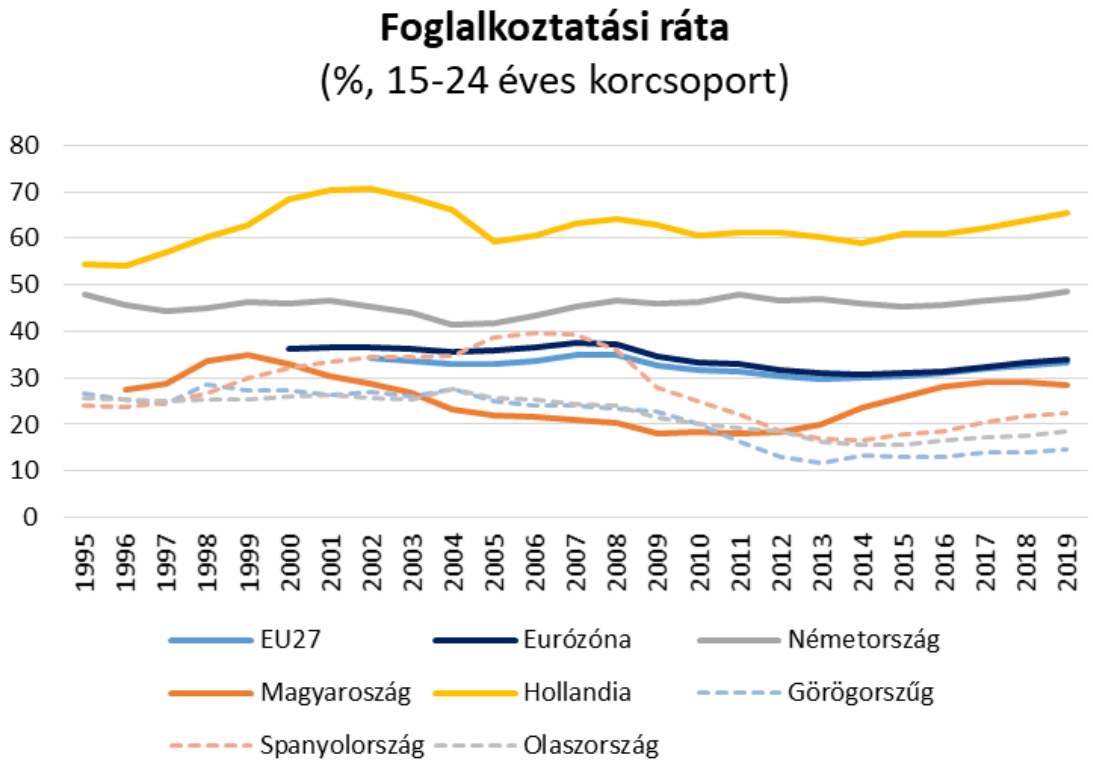

1. *ábra: Az ábra európai összehatásban ábrázolja a fiatalok foglalkoztatási rátáját, néhány országot kiemelve. Hollandiában és Németországban kiugróan magas, az európai uniós és eurózónás átlag feletti a foglalkoztatási ráta. Míg a dél-európai országokban különösen a 2008-as válság óta kedvezőtlen a pályakezdők helyzete. Magyarországon a 2010-es években sikerült megfordítani a csökkenő tendenciát, azóta folyamatosan egyre több fiatal jut álláshoz. Forrás: Eurostat 2021*

Országonkénti eltérések:

Európa egyes országaiban a fiatalabb korcsoportok esetében eltér, mikor állnak munkába. Hollandiában, Németországban vagy az észak-európai államokban hagyományosan magas a 25 év alatti fiatalok foglalkoztatási rátája. Míg a dél-európai országok a legkedvezőtlenebb tendenciák érvényesülnek.

A következő két példa a magas foglalkoztatási rátájú országok közül Hollandia esetét, az alacsonyak közül Olaszország példáját mutatja be:

Hollandiában kiemelten fontos a fiatalok munkahelyi szocializációja, már az 1970-es évek óta központi kérdés[4]. A törvényi keretek egészen fiatal kortól kezdve lehetővé teszik a munkavégzést, aminek azonban szigorú szabályai vannak. A 13 és 16 év közöttiek az iskolán kívüli időszakokban és az ünnepnapokon dolgozhatnak, de csak bizonyos feltételek mellett[5]. 16 éves kortól a fiatalok már feltételektől mentesen vállalhatnak munkát. A 15 és 20 év közöttiekre külön ifjúsági minimálbér vonatkozik[6]. Ugyanakkor Hollandiában a 18 év az iskolakötelezettség határa, ez alól csak egy alapvégzettség (középfokú szakképzés, érettségi vagy egyetemi előkészítő képzés) megszerzése mentesíthet[7].

Olaszországban már az 1980-as évek óta jelent gondot a fiatalok munka világában való beilleszkedése. A társadalmi probléma a 2008-9-es válság után mélyült el igazán, (2004-es csúcspont: 27,7%, amely akkor több mint 5%-ponttal maradt el az európai uniós átlagtól, 2014-re pedig 15,6%-ra süllyedt). A fiatalok elhelyezkedését több tényező gátolja. Az egyik ok az iskolából a foglalkoztatásba való lassú átmenet, hosszas munkakeresés után alacsony fizetéssel tudnak elhelyezkedni. A 2008-as válságot követően emelkedett az egyetemi hallgatók létszáma, mivel az oktatás sokaknak áthidaló megoldást jelentett a munka nélkül töltött időszakban. Azonban Olaszországban az iskolarendszer elszigeteltsége miatt az egyetemeken és a szakközépiskolákban tanulók nem rendelkeznek sem munka-erőpiaci tapasztalattal, sem kapcsolatokkal a munkáltatókkal. Emellett a képzés nem készségek elsajátítására fókuszált, mint például Németország esetében[8]. Míg a munkáltatók a már foglalkoztatásban lévőket védik, a régi alkalmazottak határozatlan idejű szerződéssel rendelkeznek, eközben a kezdő munkavállalók általában határozott időre kerülnek állományba[9].

Időszakonként változó mutató:

Az időbeli trendek országonként is eltérő lefutásúak. **Ugyanakkor a 2008-2009-es válság után az összes európai ország esetében visszaesett a fiatalok foglalkozatási rátája (2008-ban: 35%, 2013: 29,8%), folyamatos emelkedés után**

még 2019-ben (33,4%), a koronavírus járvány előtt **sem érte el az egy évtizeddel korábbi szintet**[10].

Az Eurostat adatai alapján a 2008-as krízis következtében jelentősen emelkedett az ifjúsági munkanélküliség, nem csupán a súlyos gazdasági válsággal küzdő országokban, mint Görögország vagy Spanyolország, hanem az Európai Unió egészében. A válság az unió teljes területén elhúzódóvá vált, így 2012-ben és 2013-ban érte el a legmagasabb értéket azok aránya, akik nem részesültek oktatásban, és foglalkoztatásban sem álltak. Ezután fokozatos javulás következett be a fiatalok munkaerő-piaci aktivitásában 2019-ig, vagyis a koronavírus-járvány kitöréséig[11].

A felsőoktatás és foglalkoztatás:

A fiatal munkavállalók korcsoportját a statisztikák 15 és 24 éves kor közötti tartományban határozzák meg. **A legfiatalabbak**, vagyis a **15 évesek** között európai átlagban még csupán **5% dolgozik iskola mellett**, mivel e korosztály esetében minden európai országban iskolakötelezettség áll fenn. **A 24 évesek között viszont már 72% volt munkavállaló 2019-ben.** Az egész korcsoport tekintetében (15-24 évesek) 2,1 millió volt munkanélküliek száma, akik oktatásban sem vettek részt, és 689 300 munkanélküli volt, aki valamilyen oktatásban részesült. Összesen 6,1 millió fő volt egyszerre foglalkoztatott és oktatásban is részeső. Ez azt jelenti, hogy több volt az oktatás mellett foglalkoztatott fiatal, mint a fiatal munkanélküli[12].

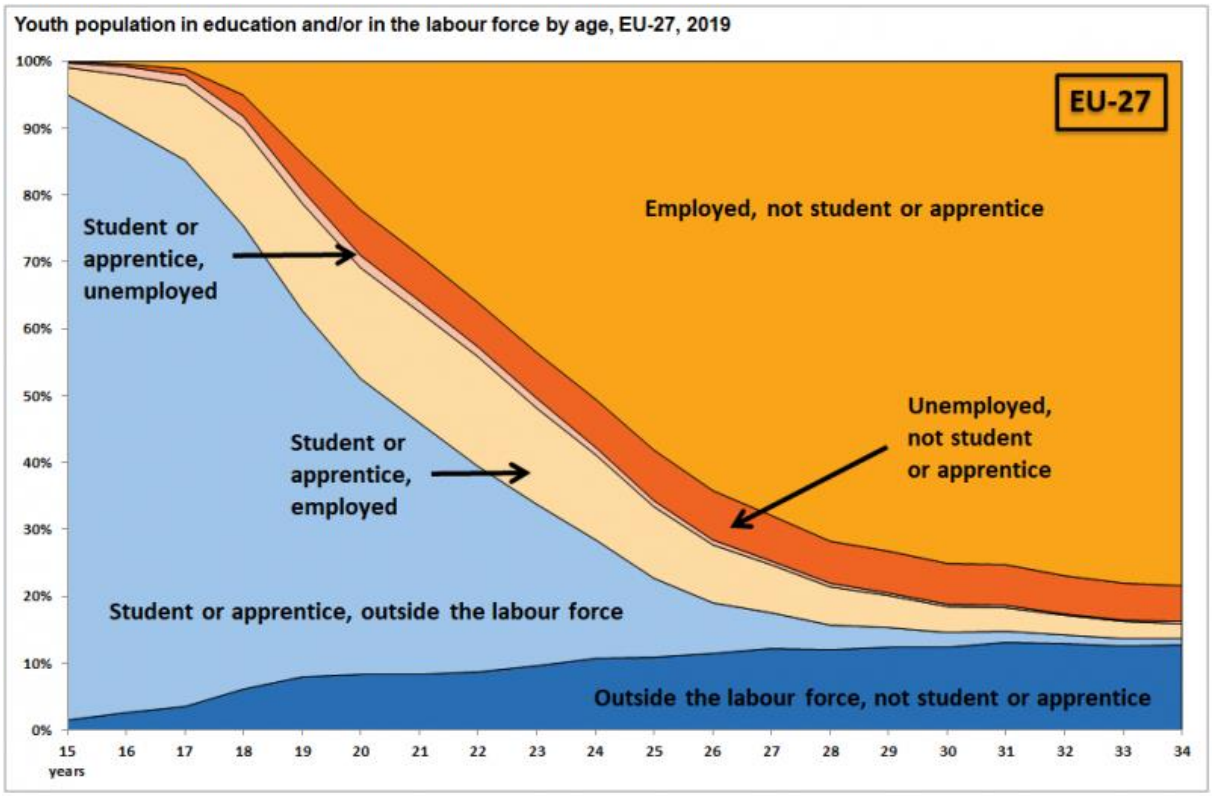

Source: Eurostat, EU Labour Force Survey, special extraction made for this article. eurostat

2. ábra: A fenti ábra a fiatalok arányát mutatja, a formális oktatásban és a munkaerőpiacon, (15-24 éves korcsoport, európai uniós átlag, 2019). Az ábrán a formális oktatásban résztvevők világoskék színnel vannak jelölve, míg az oktatásban nem részesülők narancssárga színnel. A sötétkék szín az oktatásban és foglalkoztatásban sem részesülő fiatalokat jelöli, míg a világossárga azokat a tanulókat ábrázolja, akik dolgoztak vagy gyakornokok voltak. Forrás: Eurostat (2019)

Az országok között a tekintetben is van eltérés, hogy mennyire elterjedt az oktatás melletti munkavállalás és ez milyen összefüggését mutat a fiatalok munkanélküliségével. Hazánkban és a visegrádi országokban alacsony azok aránya, akik egyszerre vesznek részt az oktatásban és a munkaerő-piacon (5% alatt Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában), azonban a munkanélküliség is alacsony volt a 2019-es Eurostat-adatok alapján. Ez azt jelenti, hogy a hazai fiatalok előbb befejezik a tanulmányaikat, és utána állnak munkába. Térségünkben a legtöbben Lengyelországban dolgoztak tanulmányaik mellett (közel 10%)[13].

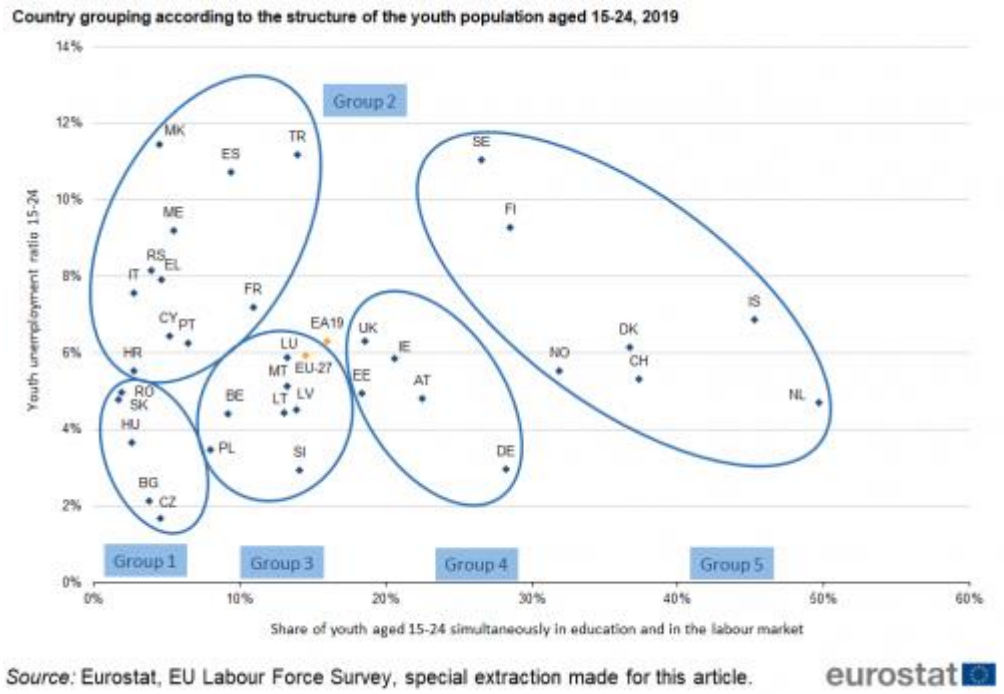

Source: Eurostat, EU Labour Force Survey, special extraction made for this article. eurostat

3. ábra: A fiatalok munkaerő-piaci helyzete, a vízszintes-tengely azt mutatja, hogy a fiatalok milyen arányban vesznek részt egyszerre a felsőoktatásban és állnak foglalkoztatásban, a függőleges-tengely a munkanélküli fiatalok arányát jelzi. Forrás: Eurostat 2019

A fiatalok munkaerő-piaci helyzete Magyarországon

A magyar 15-24 éves fiatalok foglalkoztatási rátájának alakulása:

A magyar fiatalok foglalkoztatási rátája alacsony, 27,8%-os szinten állt 1997-ben, az Eurostat adatai alapján. (A korszakra vonatkozóan nem áll rendelkezésre európai uniós átlag, de az 2000-2008 között rendre 36% körül alakult a mutató.) **A hazai foglalkoztatási ráta 1999-ben érte el csúcspontját közel 35%-t. 2000 után Magyarországon lényegében 2010-ig folyamatos és drasztikus csökkenés következett be, vagyis 35% körüli szintről 18%-ra süllyedt a foglalkoztatott fiatalok aránya.** Ez azt jelenti, hogy a 2008-as válság előtt már drasztikus csökkenés zajlott le, majd a helyzeten a krízis tovább súlyosbított. 2012 után kezdett a fiatalok foglalkoztatása fokozatosan javulni, **2017-re már a 30% körüli szintet közelítette a ráta**, amelyet a 28-30%-os szint körüli stagnálás követett[14].

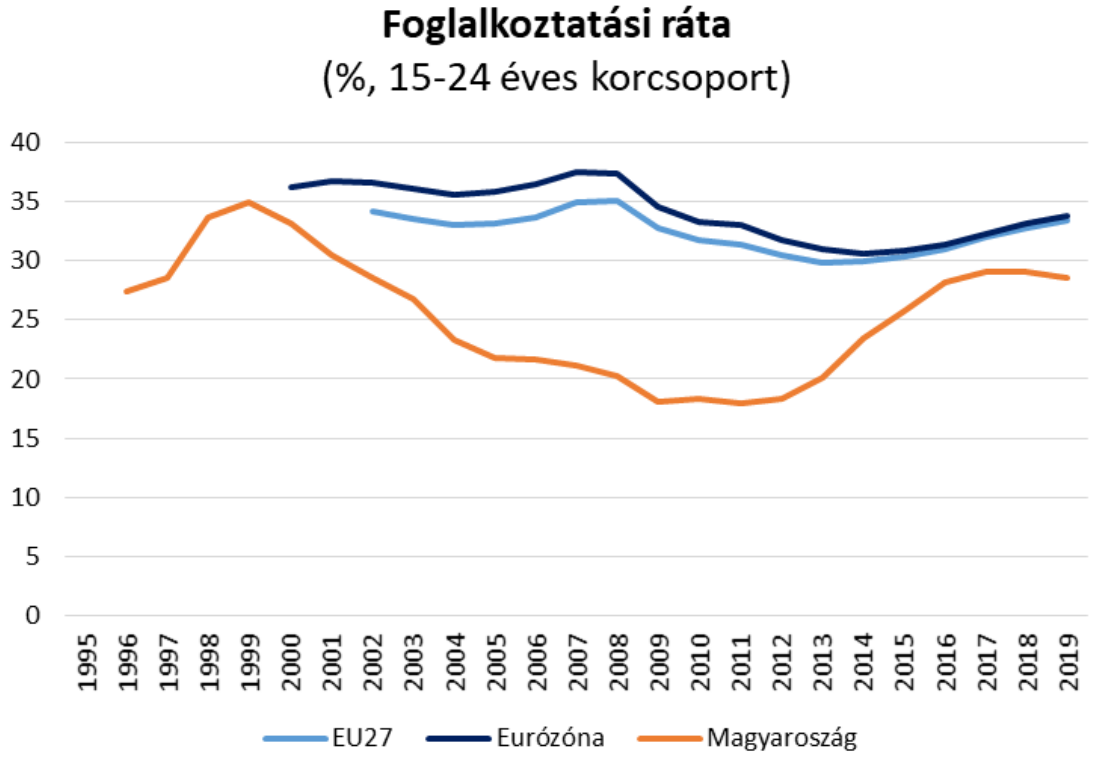

4. ábra: A magyar fiatalok foglalkoztatási rátája összehasonlítva az Európai Unió és az eurózóna átlagával. Forrás: Eurostat 2021

Foglalkoztatási és oktatási adatok összefüggése:

A rendszerváltással jelentősen változott a hazai munkaerőpiac, ami a szocialista rendszer után a munkanélküliség megjelenését vonta maga után. A változás a legfiatalabb és legidősebb korosztályt sújtotta elsősorban. **A fiatalok esetében az oktatásban töltött időszak meghosszabbodását hozta a jelenség.** 1998-ról 2004-re az inaktívak aránya 60,4%-ról 72,1%-ra emelkedett, közöttük a nappali tagozatos felsőoktatásban résztvevők aránya 73,3%-ról 77,0%-ra bővült[15]. 2000-es adatok alapján a hazai 15-19 éves korcsoport 89%-a vett részt az oktatásban, míg 4%-uk állt foglalkoztatásban. A 20-24 éves korosztályban már 44% vállalt munkát, a munkanélküliekkel együtt elérte a 48%-t. Míg a férfiak 36%-a, a nőknek 40%-a tanult. A szakmunkás képzésben résztvevők aránya is folyamatosan csökkent, 2000-ben 40% volt az arányuk, míg 2008-ban már csupán 27%. A foglalkoztatás jellege szerint a fizikai és szellemi dolgozók 70-30%-os aránya 2008-ra 60-40%-ra módosult[16].

A munkaerőpiac átalakulása a 2000-es években folytatódott. A KSH adatai alapján 15–19 éves korcsoport aktivitása 1998-ról 2010-re negyedére, 15%-ról 3,7%-ra csökkent, a 20–24 évesek esetében kétharmadára, 60,6%-ról 44,8%-ra csökkent. Ugyanakkor a 25–29 évesek foglalkoztatása javult, 72,8%-ról 77,2%-ra bővült. 2010-ben a 15–19 éves korosztály esetében már 93,7% tanult, a 20–24 évesek 49,8%-a, emellett a 25–29 évesek 11,4%-a vett részt az oktatásban[17].

Ezt követően, 2012 és 2017 között a 17–19 és a 20–24 évesek esetében mérséklődött a nappali tagozatos hallgatók aránya, legnagyobb mértékben a 20–24 éves férfiaknál (több mint 10%-pontot)[18]. Ugyanakkor a létszám abszolút számokban mérhető csökkenésének hátterében demográfiai adatok állnak. 2012 óta évről évre folyamatosan visszaesett az oktatásban résztvevők száma[19].

A 2009 és 2016 közötti időszakban jelentősen emelkedett azok aránya, akik a tanulmányaik mellett munkát is végeztek. Az Eurostat adatai alapján 2009-ben azoknak a fiataloknak az aránya, akik felsőoktatási éveik alatt mindvégig kizárólag tanultak 80% volt, míg 2016-ban a szám a felére olvadt, nem érte el a 40%-ot. A mutató az európai trendekkel is egybevág. Európában egyre elterjedtebb a tanulmányok melletti munkavállalás, a 2009-es 64%-os értékről, 2016-ra 54%-ra csökkent. **Az Eurostat felmérése azt is kimutatta, hogy azokban az országokban, ahol a fiatalok már tanulmányaik időszakában dolgoznak, sokkal kisebb eséllyel válnak munkanélkülivé.** A tekintetben is van különbség, hogy a fiatalok fizetett vagy fizetés nélküli (gyakornoki) munkatapasztalattal rendelkeznek. Litvánia után Magyarországon (31%, ami Franciaország mellett a legmagasabb arány e kategóriában) és Romániában magasabb azok aránya, akik csak a bérezés nélküli munkatapasztalattal rendelkeznek[20]. **Ez azt jelenti, hogy a kormányzati politikának fontos szerepe van abban, hogy a fiatalok munkatapasztalathoz jussanak** (kötelező gyakornoki státuszon keresztül**), és ezáltal a későbbiekben javuljon elhelyezkedési esélyük a gördülékeny pályakezdésre.**

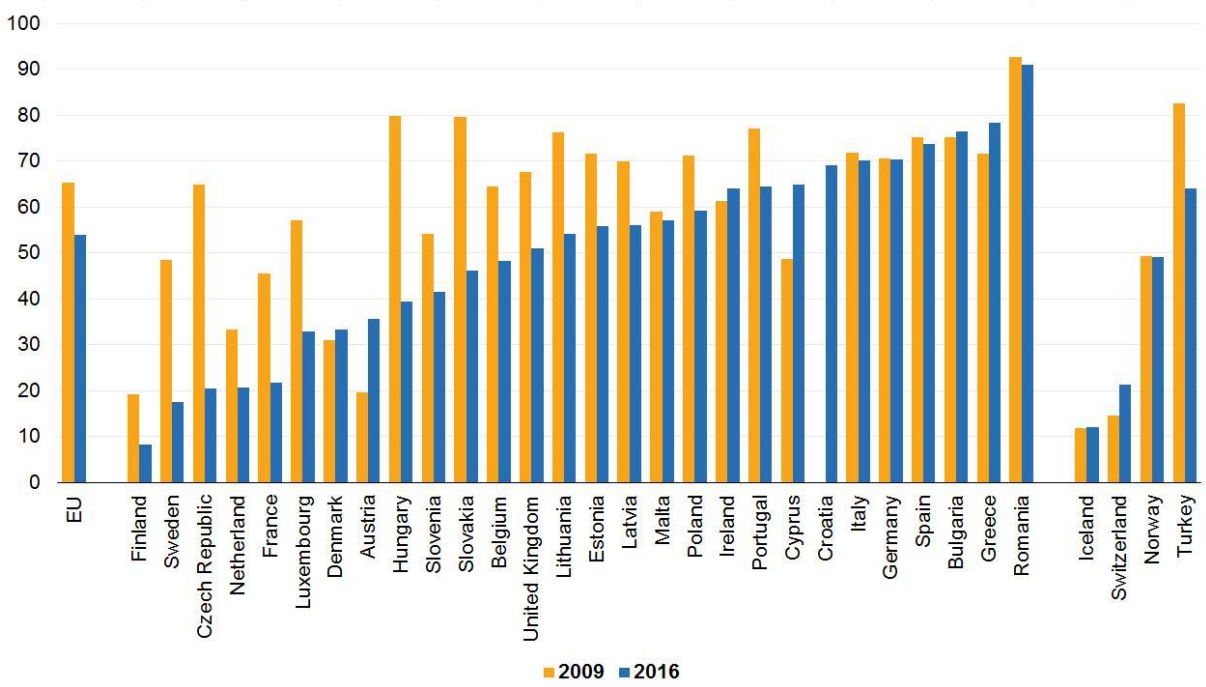

5. ábra: 15-34 évesek, akik a legmagasabb képesítésük megszerzése közben nem dolgoztak, 2009-ben és 2016-ban (azoknak a 15-34 évesek %-a, akik valamilyen formális oktatásban vettek részt). Forrás: Eurostat 2017

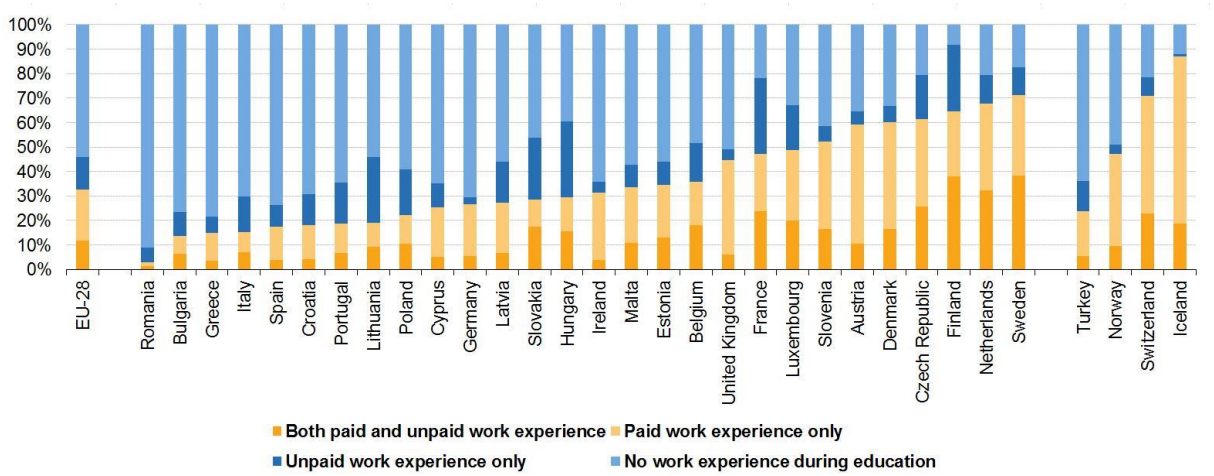

6. ábra: Oktatásban résztvevő fiatalok gyakorlati tapasztalat szerint, 2016 (azoknak a 15-34 éveseknek %-a, akik valamilyen formális oktatásban vettek részt). Forrás: Eurostat 2017

Továbbá Magyarországon (de a visegrádi országokra is jellemző adat), **2006 és 2016 között mérséklődött azoknak a fiataloknak az aránya, akik nem dolgoztak, és oktatásban sem vettek részt**[21] (3%-pont)[22].

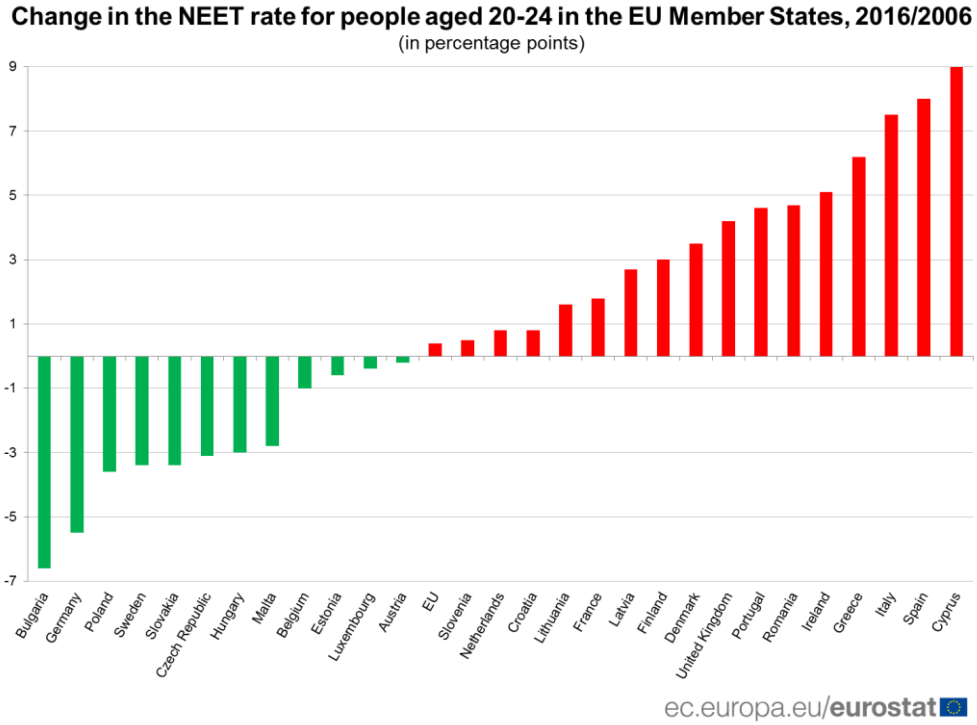

7. ábra: A nem dolgozó és oktatásban sem résztvevő (NEET) fiatalok arányának változása. Forrás: 2006 és 2016 között. Eurostat 2017

Az elmúlt évtized kormányzati intézkedései a fiatalok munkaerő-piaci helyzetének javítására:

A pályakezdő fiatalok eltérő képzettséggel és gyakorlati háttérrel rendelkeznek, ezért erre a szabályozó is tekintettel volt[23]. **A középiskolai oktatás esetében** az érettségit nem adó szakképzéseknél **2013-ban a képzés gyakorlatorientáltabbá tételét célzó reform került bevezetésre**. A korábbi szakképzési programokat hároméves duális képzés váltotta fel, amelyben a tanulók a szakképzés elejétől gyakorlati képzésben is részesültek, és munkáltatókkal is szerződtek. Így jelentően megnőtt a szakmai gyakorlatban töltött idő[24]. A szakképzési rendszer korszerűsítése és piaci igényekhez való igazítása kiemelt kérdés maradt a későbbiekben is, így került sor 2019-ben a szakképzés 4.0 stratégia elfogadására, az újabb reformok 2020-as bevezetésére[25].

A felsőoktatás minőségének kiemelt jelentősége van a későbbi munkavállalók pályája során. Kedvezően befolyásolja a pályakezdők esélyeit az iskolai végzettség, vagyis a magasabb kvalifikációval rendelkezők jobb eséllyel találnak állást. A Munkaügyi Szemlében (2020) megjelent kutatás alapján a **hazai fiatalok munkaerő-piaci helyzete folyamatosan javult az elmúlt évtizedben. Emellett az iskolai**

végzettség a kereseteket is pozitív irányba befolyásolja[26]. A felsőoktatás és a munkaerőpiac közötti gördülékeny átmenetre több állami intézkedés irányult. Az elmúlt évtizedben a felsőoktatásban is több lépcsős átalakítás zajlott, amelynek célja a végzettséggel rendelkezők számának növelése, a felsőoktatás teljesítményelvű átalakítása, a kutatói utánpótlás megerősítése, továbbá, hogy a diákok versenyképes tudást szerezzenek[27].

További ösztönzők is biztosítják a pályakezdő fiatalok elhelyezkedését. Az esetükben, az eddigiekben is fennállt a **szociális hozzájárulási adókedvezmény**, (25 év alatti pályakezdő munkavállaló után igénybe vehető 2 éves időtartamú kedvezmény)[28]. Emellett régiók számára európai uniós támogatások is rendelkezésre állnak a vállalatok számára a fiatal munkavállalók foglakoztatása esetén **bérköltségének támogatására**, és ezzel az elhelyezkedésük segítésére. Továbbá a **fiatalok vállalkozóvá válásának támogatására** is rendelkezésre állnak uniós források[29]. A következő évtől, **2022-től kezdődően pedig adómentességet kapnak a 25 év alatti fiatal munkavállalók**. Az intézkedés arra ösztönözheti a munkáltatókat, hogy ne csupán a fizetés nélküli gyakorlat ideje alatt foglalkoztassák a kezdő munkavállalókat, hanem hosszabb időtávon is számoljanak velük.

Konklúzió

A 25 év alatti fiatalok a munkaerőpiac változásainak, szezonalitásnak és konjunkturális ciklusoknak kitett csoport. A pályakezdés ebben az életkorban történik meg, ami az egész életpályát meghatározhatja, ezért a politikai döntéshozóknak kiemelt figyelmet kell fordítania erre a társadalmi rétegre. Európa egyes országaiban a fiatalabb korcsoportok esetében eltér, mikor állnak munkába. Fontos szerepe van a történelmi tapasztalatoknak, társadalmi szokásoknak (korai életszakaszban, iskola mellett kezdenek munkát vállalni, vagy a tanulmányok befejezése után), például Hollandiában az észak-európai államokban vagy Németországban megszokott az ifjúkori munkakezdés. Továbbá a felsőoktatás minőségének kiemelt jelentősége van a későbbi munkavállalók pályája során. Másrészt az egyes országok példái azt mutatják, hogy a fiatalok sokkal gördülékenyebben illeszkednek be a munka világába, ha az ifjabb korosztályok már tanulmányaik mellett elkezdenek szezonálisan, részmunka időben vagy kötelező gyakornoki státuszban dolgozni. **A kormányzati politikának jelentős szerepe van**

abban, hogy elősegítse a fiatalok munkaerő-piaci tapasztalathoz jutását. A közép-kelet-európai térségben pozitív irányú változások történtek az elmúlt évtizedben, míg a 2008 válság után a dél-európai fiatalok egyre nehezebb helyzetbe kerültek.

Az adatok azt mutatják, hogy Magyarországon a 2008-as válság és a 2020-as krízis között jelentősen javult a fiatalok munkaerő-piaci helyzete, amelyre a koronavírus-járvány kockázatot jelent. Emellett, az Eurostat adatai alapján, a 2009 és 2016 közötti időszakban nagymértékben emelkedett azok aránya, akik a tanulmányaik mellett munkát is végeztek. Továbbá mérséklődött azoknak a fiataloknak az aránya 2006 és 2016 között, akik nem dolgoztak, és oktatásban sem vettek részt. A kormányzati intézkedések nagy hangsúlyt helyeztek arra, hogy hazai oktatási rendszer munkaerő-piaci igényekkel összhangba kerüljenek. Az Eurostat adatai alapján 2016-ban Magyarországon volt a legmagasabb azoknak a fiataloknak az arányai, akik a bérezés nélküli munkatapasztalattal rendelkeztek. Ez azt jelenti, hogy **a kormányzati politikának fontos szerepe van abban, hogy a fiatalok munkatapasztalathoz jussanak (kötelező gyakornoki státuszon keresztül), és ezáltal a későbbiekben javuljon elhelyezkedési esélyük a munkaerő-piacon.** A jelenlegi gazdasági válság hatásainak kivédésében fontos szerepe lehet, hogy 2022-től kezdődően adómentességet kapnak a 25 év alatti fiatal munkavállalók. Az intézkedés arra ösztönözheti a munkáltatókat, hogy ne csupán a fizetés nélküli gyakorlat ideje alatt foglalkoztassák a kezdő munkavállalókat, hanem hosszabb időtávon is számoljanak velük.

Felhasznált források

BUSINESS.GOV.NL: Employment of minors and young adults. 2021 https://business.gov.nl/regulation/employment-young-people/ (2021.03.20.)

CSILLAG, MÁRTON – SCHARLE, ÁGOTA – MOLNÁR, TAMÁS – TÓTH, ENDRE: Fiatalok a munkapiacon és az iskolában – Változások 2002 és 2018 között. In: Munkaerőpiaci Tükör. 2019. https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2020/01/mt_2018_hun_33-150.pdf (2021.03.20.)

EUROFOUNDS: NEET-fiatalok: azokra a fiatalokra használt kifejezés, akik nem vesznek részt a foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben („Not in Education, Employment, or Training"). EUROFOUNDS: A NEET-fiatalok. 2021.03.0.2. https://www.eurofound.europa.eu/hu/topic/neets (2021.03.20.)

EUROSTAT: Participation of young people in education and the labour market. In: Eurostat Statistics Explained. 2020.05.19. KSH. 2005 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Participation_of_young_people_in_education_and_the_labour_market#Participation_of_young_persons_in_formal_education_and_in_the_labour_market (2021.03.20.)

EUROSTAT: Youth unemployment. In: Eurostat Statistics Explained. 2020.05.25. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Youth_unemployment#Definition_of_unemployment_and_youth_unemployment_indicators (2021.03.20.)

EWIJK, HANS VAN: Youth work in the Netherlands – History and future direction. In: in COUSSÉE, F.,VERSCHELDEN, G., VAN DE WALLE, T., MĘDLIŃSKA M., WILLIAMSON H. (szerk): The history of youth work inEurope - Relevance for youth policy today, Volume 2, Council of Europe-European Union, Starsbourg, Cedex. 2010 https://core.ac.uk/download/pdf/53106004.pdf (2021.03.20.)

GOVERNMENT OF THE NETHERLANDS: Youth and employment. 2021 https://www.government.nl/topics/youth-policy/youth-and-employment (2021.03.20.)

HARMAT, VANDA – FÜLÖP, ZOLTÁN: A fiatalok munkaerő-piaci helyzete. In: Munkaügyi Szemle Online 2020/1 https://www.researchgate.net/publication/338968923_A_FIATALOK_MUNKAEROPIACI_HELYZETE_-_Gondolatok_a_Munkaeropiaci_Tukor_2018_alapjan (2021.03.20.)

HERMANN, ZOLTÁN – HORN, DÁNIEL – TORDAI, DÁNIEL: A 2013. évi szakképzési reform hatása a tanulók kompetenciáira. In: Munkaerőpiaci Tükör. 2018. https://www.magyarhirlap.hu/belfold/20190716-atfogo-szakkepzesi-reform (2021.03.20.)

EUROSTAT: Employment and activity by sex and age - annual data. 2021.02.08. https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsi_emp_a&lang=en (2021.03.20.)

EUROSTAT: Young people in the EU: education and employment. Eurostat 2017.08.11. https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170811-1 (2021.03.20.)

KSH: A fiatalok munkaerő-piaci helyzete – A munkaerő-felmérés 2004. IV. negyedévi kiegészítő felvétele alapján. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/fiatalok/fiatalok04.pdf (2021.03.20.)

KSH: A fiatalok munkaerő-piaci helyzete – A munkaerő-felmérés alap-, illetve a 2010. IV. negyedévi kiegészítő felvétele alapján. KSH 2011. október https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/ifjusag_munkaero_piac.pdf (2021.03.20.)

KSH: Oktatási adatok, 2019/2020. In: KSH. 2021. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1920/index.html (2021.03.20.)

LAKI LÁSZLÓ: Fiatalok a munkaerőpiacon. In: BAUER, BÉLA – SZABÓ, ANDREA (szerk.): Arctalan (?) Nemzedék. Ifjúság 2000-2010. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 2011. https://barankovics.hu/_f/honlapra/arctalan-nemzedek-1.pdf#page=115 (2021.03.20.)

LEONARDI, MARCO – PICA, GIOVANNI: Youth unemployment in Italy. In: DOLADO, JUAN J: Youth Labour Market Problems in Europe. In: A VoxEU.org Book. 2015 https://voxeu.org/sites/default/files/file/No_Country_Young_People_VoxEU.pdf (2021.03.20.)

MTI: A 25 év alatti fiatalok július 31-ig jelentkezhetnek a fiatalok munkanélküliségének csökkentésére szolgáló Ifjúsági Garancia a Közép-magyarországi régióban elnevezésű fővárosi részprojektbe - közölte a program megvalósításáért felelős Budapest Főváros Kormányhivatala. 2019.03.18. https://eduline.hu/palyakezdes/20190318_Ifjusagi_Garancia_program (2021.03.20.)

MTI: A kormány célja a felsőoktatás teljesítményelvű átalakítása. 2019.01.24. https://www.origo.hu/itthon/20190124-a-kormany-celja-a-felsooktatas-teljesitmenyelvu-atalakitasa.html (2021.03.20.)

PASTORE, FRANCESCO: Youth Unemployment in Italy at the Time of the New Great Depression. In: Friedrich Ebert Stiftung. 2012.11.01. https://library.fes.de/pdf-files/id/09476.pdf (2021.03.20.)

RSM: Szociális hozzájárulásiadó-kedvezmények. 2021. https://www.rsm.hu/kisokos/szocialis-hozzajarulasi-ado-kedvezmenyek (2021.03.20.)

Végjegyzet

[1] A szezonalitást azt jelenti, hogy a fiatalok foglalkoztatottsága például a nyári hónapokban, az iskolai szünet alatti időszakban megemelkedik, majd a tanév időszaka alatt lecsökken.
[2] A 2008-as válság után számos fiatal vált munkanélkülivé, és ez a probléma több európai országban, különösen Dél-Európában fennmarad, és a pályakezdők munkaerő-piacra való belépése későbbi korosztályban történik meg, továbbá sokszor csak határozott idejű, vagy részidejű lehetőségekhez jutnak.
[3] EUROSTAT: Youth unemployment. In: Eurostat Statistics Explained. 2020.05.25. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Youth_unemployment#Definition_of_unemployment_and_youth_unemployment_indicators (2021.03.20.)
[4] EWIJK, HANS VAN: Youth work in the Netherlands – History and future direction. In: in COUSSÉE, F.,VERSCHELDEN, G., VAN DE WALLE, T., MĘDLIŃSKA M., WILLIAMSON H. (szerk): The history of youth work inEurope - Relevance for youth policy today, Volume 2, Council of Europe-European Union, Starsbourg, Cedex. 2010 https://core.ac.uk/download/pdf/53106004.pdf (2021.03.20.)
[5] A legszigorúbb szabályok a 13 és 14 évesekre vonatkoznak. Iskolai napokon iskolaidőn kívül és szabadnapokon végezhetnek munkát. Tilos gyárban dolgozni, gépeket üzemeltetni vagy azok közelében munkát végezni. Az olyan típusú elfoglaltság sem engedélyezett, mint alkohol felszolgálás, gépkezelés, 10 kilogramm feletti súlyokat emelése, vagy vegyszerekkel dolgozni.
[6] BUSINESS.GOV.NL: Employment of minors and young adults. 2021 https://business.gov.nl/regulation/employment-young-people/ (2021.03.20.)
[7] GOVERNMENT OF THE NETHERLANDS: Youth and employment. 2021 https://www.government.nl/topics/youth-policy/youth-and-employment (2021.03.20.)
[8] PASTORE, FRANCESCO: Youth Unemployment in Italy at the Time of the New Great Depression. In: Friedrich Ebert Stiftung. 2012.11.01. https://library.fes.de/pdf-files/id/09476.pdf (2021.03.20.)
[9] LEONARDI, MARCO – PICA, GIOVANNI: Youth unemployment in Italy. In: DOLADO, JUAN J: Youth Labour Market Problems in Europe. In: A VoxEU.org Book. 2015 https://voxeu.org/sites/default/files/file/No_Country_Young_People_VoxEU.pdf (2021.03.20.)
[10] EUROSTAT: Employment and activity by sex and age - annual data. 2021.02.08. https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsi_emp_a&lang=en (2021.03.20.)
[11] EUROSTAT: Youth unemployment. In: Eurostat Statistics Explained. 2020.05.25. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Youth_unemployment#Definition_of_unemployment_and_youth_unemployment_indicators (2021.03.20.)
[12] EUROSTAT: Youth unemployment. In: Eurostat Statistics Explained. 2020.05.25. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Youth_unemployment#Definition_of_unemployment_and_youth_unemployment_indicators (2021.03.20.)
[13] EUROSTAT: Participation of young people in education and the labour market. In: Eurostat Statistics Explained. 2020.05.19. KSH. 2005 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Participation_of_young_people_in_education_and_the_labour_market#Participation_of_young_persons_in_formal_education_and_in_the_labour_market (2021.03.20.)
[14] EUROSTAT: Employment and activity by sex and age - annual data. 2021.02.08. https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsi_emp_a&lang=en (2021.03.20.)
[15] KSH: A fiatalok munkaerő-piaci helyzete – A munkaerő-felmérés 2004. IV. negyedévi kiegészítő felvétele alapján. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/fiatalok/fiatalok04.pdf (2021.03.20.)
[16] LAKI LÁSZLÓ: Fiatalok a munkaerőpiacon. In: BAUER, BÉLA – SZABÓ, ANDREA (szerk.): Arctalan (?) Nemzedék. Ifjúság 2000-2010. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. 2011. https://barankovics.hu/_f/honlapra/arctalan-nemzedek-1.pdf#page=115 (2021.03.20.)
[17] KSH: A fiatalok munkaerő-piaci helyzete – A munkaerő-felmérés alap-, illetve a 2010. IV. negyedévi kiegészítő felvétele alapján. KSH 2011. október https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/ifjusag_munkaero_piac.pdf (2021.03.20.)
[18] CSILLAG, MÁRTON – SCHARLE, ÁGOTA – MOLNÁR, TAMÁS – TÓTH, ENDRE: Fiatalok a munkapiacon és az iskolában – Változások 2002 és 2018 között. In: Munkaerőpiaci Tükör. 2019. https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2020/01/mt_2018_hun_33-150.pdf (2021.03.20.)
[19] KSH: Oktatási adatok, 2019/2020. In: KSH. 2021. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1920/index.html (2021.03.20.)

[20] EUROSTAT: Youth unemployment. In: Eurostat Statistics Explained. 2020.05.25. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Youth_unemployment#Definition_of_unemployment_and_youth_unemployment_indicators (2021.03.20.)
[21] EUROFOUNDS: NEET-fiatalok: azokra a fiatalokra használt kifejezés, akik nem vesznek részt sem foglalkoztatásban, sem oktatásban vagy képzésben („Not in Education, Employment, or Training"). EUROFOUNDS: A NEET-fiatalok. 2021.03.0.2. https://www.eurofound.europa.eu/hu/topic/neets (2021.03.20.)
[22] EUROSTAT: Young people in the EU: education and employment. Eurostat 2017.08.11. https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170811-1 (2021.03.20.)
[23] HARMAT, VANDA – FÜLÖP, ZOLTÁN: A fiatalok munkaerő-piaci helyzete. In: Munkaügyi Szemle Online 2020/1 https://www.researchgate.net/publication/338968923_A_FIATALOK_MUNKAEROPIACI_HELYZETE_-_Gondolatok_a_Munkaeropiaci_Tukor_2018_alapjan (2021.03.20.)
[24] https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2019/12/mt_2018_hun_63-68.pdf
[25] HERMANN, ZOLTÁN – HORN, DÁNIEL – TORDAI, DÁNIEL: A 2013. évi szakképzési reform hatása a tanulók kompetenciáira. In: Munkaerőpiaci Tükör. 2018. https://www.magyarhirlap.hu/belfold/20190716-atfogo-szakkepzesi-reform (2021.03.20.)
[26] [26] HARMAT, VANDA – FÜLÖP, ZOLTÁN: A fiatalok munkaerő-piaci helyzete. In: Munkaügyi Szemle Online 2020/1 https://www.researchgate.net/publication/338968923_A_FIATALOK_MUNKAEROPIACI_HELYZETE_-_Gondolatok_a_Munkaeropiaci_Tukor_2018_alapjan (2021.03.20.)
[27] MTI: A kormány célja a felsőoktatás teljesítményelvű átalakítása. 2019.01.24. https://www.origo.hu/itthon/20190124-a-kormany-celja-a-felsooktatas-teljesitmenyelvu-atalakitasa.html (2021.03.20.)
[28] RSM: Szociális hozzájárulásiadó-kedvezmények. 2021. https://www.rsm.hu/kisokos/szocialis-hozzajarulasi-ado-kedvezmenyek (2021.03.20.)
[29] MTI: A 25 év alatti fiatalok július 31-ig jelentkezhetnek a fiatalok munkanélküliségének csökkentésére szolgáló Ifjúsági Garancia a Közép-magyarországi régióban elnevezésű fővárosi részprojektbe - közölte a program megvalósításáért felelős Budapest Főváros Kormányhivatala. 2019.03.18. https://eduline.hu/palyakezdes/20190318_Ifjusagi_Garancia_program (2021.03.20.)